

Overdenking 29 december 2025

Eunice van Zomeren

Afgelopen november was ik voor het eerst van mijn leven in Rome.

Deze reis was georganiseerd door een katholieke vereniging van maatschappelijke organisaties, waar ik vanwege mijn werk aan verbonden ben.

Het was heel bijzonder om zo van dichtbij met katholieke medegelovigen op te trekken. Ik ben er dan ook helemaal voor gegaan (u kent me inmiddels een beetje): een volle planning met bezichtigingen van de mooiste bezienswaardigheden, ik maakte een pelgrimage en een Mis mee in de Sint Pieter, ging op audiëntie bij de Paus, sprak veel boeiende en gelovige mensen en sloot op zondagochtend af met een mis in de Nederlandse Friezenkerk. En nee, ik was nog steeds niet bekeerd tot de katholieke kerk. Wel bijna, overigens.

Want ik was enorm geraakt door de pelgrimage, een tocht vanaf de Engelenburcht naar de Sint Pieter voor de Mis, waarin je met veel medegelovigen samen loopt en zingt.

Tijdens die tocht zongen we een prachtig lied, dat we straks ook zullen zingen: "Vlam van liefde, hoop die ons doet leven".

Een lied dat speciaal is geschreven voor dit jaar, 2025, dus we kunnen het nog n t zingen!

Het lied werd ook tijdens de mis in de Sint Pieter gezongen en bezorgde me kippenvel. Er klinkt iets doorheen.

Hoop.

Vertrouwen.

Misschien wel door het eerste couplet:

"Alle landen, volkeren en talen
die in nacht en duisternis verdwalen
zien een licht: Uw woord komt hen bezoeken".

Het was nog lang geen Advent, maar ik hoorde hier al wel iets van en het gaf me de afgelopen weken steeds opnieuw hoop. Vooral op momenten waarop de dagen korter werden en het wereldbeeld steeds grimmiger.

Misschien was het in Rome wel dat voortijdige Adventsgevoel dat mij overmoed gaf.

Geen idee.

Maar het gebeurde wel direct daarna.

Na deze mis hadden we een paar uur vrije tijd en ik besloot op zoek te gaan naar wat kadootjes voor thuis. Je bent tenslotte niet elke week in Rome dus wat souvenir-tjes als aandenken is altijd leuk.

Ik snuffelde in commerciële winkeltjes en te dure shops met een breed assortiment aan kruizen, rozenkransen en Mariabeeldjes. Ik kreeg de kriebels van al het goud, zilver en kitsch.

Was dit echt wat mensen meestal mee willen nemen uit Rome?

Mijn oog viel op een aandoenlijk klein bescheiden setje: een kerststalsetje met een ienieminie baby'tje Jezus in een ienieminie kribbetje. Ik zag het in gedachten al bij ons thuis op het dressoir staan met Kerst. Ik kon daar dan mooi aan de kleinkinderen het kerstverhaal bij vertellen.

Ik besloot het te kopen.

Het werd zorgvuldig voor me ingepakt en ik rekende een niet eens zo gek hoog bedrag af.

Ik stopte het pakketje veilig in mijn koffer en vijf dagen later, weer thuis bij Jan, pakten we het samen uit.

Mijn lieve Jan zat verwachtingsvol te kijken, nadat het laatste beeldje was uitgepakt. "Waar is de rest?" vroeg hij voorzichtig. "Welke rest?" antwoordde ik.

We keken samen naar het setje en ik schoot in de lach.

Twee wijzen, twee herders en een kribje met Jezus.

Meer had ik niet.

Geen Jozef en geen Maria.

We hebben samen zitten lachen en besloten het imperfecte te omarmen als een knipoog uit het overdadige Rome.

Afgelopen dagen waren de kleinkinderen bij ons thuis.

Samen met hen keek ik nog eens naar het kerststalsetje.

Laura zei: ik vind het echt heel leuk, vooral het baby'tje en het kribbetje zijn echt heel schattig! Maar..

Joanne zei meteen: Ehhh.. ik zie geen Maria en Jozef!

Tja, daar stond ik dan, bij een kerststal met een baby'tje Jezus die ergens onderweg van Rome naar Barneveld wees was geworden.

Nog steeds geen idee hoe het heeft kunnen gebeuren.

Maar het was wel duidelijk dat ik iets had gemist wat de kinderen wel zagen.

Aan dit voorbeeld moest ik afgelopen weken denken toen ik in de collegebanken zat en wij colleges 'Nieuwe Testament' kregen.

Ergens onderweg, tussen die feitelijk en historisch aantoonbare ware gebeurtenis van de geboorte van Jezus is er wel wat gebeurd.

Niemand van ons was er bij, wij kunnen alleen maar met de kennis en getuigenissen uit boeken kijken naar deze gebeurtenis.

En hoe we die gebeurtenis moeten uitleggen, daarover waren de meningen al meteen verdeeld en dat is in de loop van de tijd niet veel anders geworden.

Wat gebeurde er eigenlijk tussen Bethlehem in het jaar 0 en 2025 hier in Hoevelaken?

We kregen tijdens de colleges inzage in de oudste historische teksten en interpretaties.

Prachtig om te zien en verdrietig tegelijk, dat mensen al 21 eeuwen proberen om er iets van te snappen en elkaar en Jezus zo vaak nog verliezen in die zoektocht.

Al die bronnen en verschillende theologische duidingen laten mij vooral één ding zien: het ligt er maar net aan hoe je kijkt en wat je wilt zien.

We hebben, ook in de theologie als wetenschap, heel snel last van een 'conformation bias'.
Dat je op zoek gaat naar wat je wilt zien en dat dan inderdaad ook ziet.

Dat houdt me scherp: met welke ogen, welke intentie, welk verlangen of welke overtuiging lees
en luister ik eigenlijk?

En durf ik daarin kritisch naar mezelf te kijken?

Kan ik eigenlijk wel kritisch op mezelf zijn?

Dat is namelijk niet vanzelfsprekend.

Het vergt moed, eerlijkheid en zelfreflectie om naar je eigen aannames te kijken.

Voorafgaand aan het vak Nieuwe Testament volgde ik de vakken Wijsgerige Antropologie en
Godsdienstpsychologie.

Mocht u nog behoefte hebben aan een confronterende spiegel: ik kan deze vakken van harte
aanbevelen.

Om te voorkomen dat deze overdenking een half college wordt, zal ik de afdrank ervan kort en
krachtig proberen samen te vatten. Wat heeft het mij geleerd:

Het ligt er maar net aan in welk huis jouw wieg heeft gestaan, hoe liefdevol en welkom de
handen waren die jou uit die wieg tilden als je honger had of warmte nodig had, in welke tijd en
op welke plaats in de wereld dat huis met die wieg stond.

Hadden jouw ouders de ruimte om jou liefdevol en gunnend een ontdekkende jeugd mee te
geven?

En kon je je ouders vervolgens loslaten?

Of moest je vooral voldoen aan allerlei onuitgesproken verwachtingen?

Of leerde je vooral de regels en overtuigingen die je ouders zelf hadden?

Luisterden ze naar je, waren ze er voor je?

Reageerden ze hun eigen ongeloof of frustraties uit via de opvoeding?

Moesten er dogma's in gestampt worden of mocht je zelf ontdekken?

Er is steeds meer wetenschappelijk onderzoek gedaan naar het verband tussen onze vroege
jeugd en de mate waarin mensen in staat zijn om in God te geloven.

En dan gaat het niet om wat de "leer" die je meekrijgt.

Het meest elementair daarin is hoe liefdevol en veilig je ouders waren en of ze jou vrijheid
gaven om de wereld te ontdekken.

Was er onvoorwaardelijkheid?

Mocht je fouten maken en opnieuw beginnen?

Kon je onbevangen zijn?

Was je nieuwsgierig naar het leven?

Zag je dingen die de grote mensen niet zagen, en mocht je dat vertellen?

Net zoals Joanne en Laura dingen zagen, die ik niet had gezien?

Net als in dat prachtige gedicht dat Jantine bij de schriftlezing uit Openbaring 21 maakte:

*Alles maak ik nieuw
zingt het kind
en danst door de regen
veegt met zijn mouw mijn natte ramen schoon*

*ik zie daardoor een nieuwe wereld
boterbloemen in het gras
een leeuw en lam op het terras
ineens blijkt leven heel dichtbij*

*het kind roept
kom eruit
de hemel lijkt hier op een bruid.*

Het gedicht getuigt van nieuwe ogen die kijken.
Kinderogen.

Het gedicht doet mij iets.
Hetzelfde wat de woorden uit vers 3 en 4 van Openbaring 21 ook doen.
Misschien herkent u het wel: een brok in de keel.
Een gloed die door je heen trekt.

“Zou het waar zijn?
Zou het echt zo zijn?”
Gods woonplaats is onder de mensen, Hij zal onder hen wonen
Hij zal de tranen van hun ogen afwissen.
Er zal geen dood meer zijn, geen rouw, geen jammerklacht, geen pijn”

Wat is dat ontroerend.
Wie wil dat nou niet?

En toch...
Ergens kriebelt het.

Hoe zou dit nou toch mogelijk zijn?
Zitten we elkaar nou niet gewoon wat zoet te houden met een fijn verhaal?
Ik dacht: moet dit toch wel een beetje kunnen onderbouwen hier, in De Eshof, anno 2025.

Ik pakte er thuis eens een studiebijbel bij.
Een dikke pil vol wijsheden, in 21 eeuwen verzameld, ergens onderweg van Bethlehem naar
Hoewelaken.

Bij Openbaring 21 vers 7 stond een verwijzing naar twee verzen uit een tekst die veel, veel ouder is.

Deze tekst uit Openbaring verwijst naar Psalm 89.

Psalm 89 is een psalm van Etan, een musicus aan het hof van David.

Zijn naam, Etan, betekent "blijvend/ eeuwigdurend" en ook wel "sterk/machtig".

Laten we eens luisteren naar wat Etan zo'n 1000 jaar voor Christus zegt:

Het is niet voor niets dat juist deze Psalm van hem bewaard is gebleven.

Hij is overdadig in het gebruik van de woorden 'goedertierenheid' en 'trouw'.

Beide komen 7 keer voor in deze Psalm, als Etan over God spreekt.

Etan sluit zijn Psalm af met twee keer het woord 'Amen'.

Alsof hij wil zeggen: voor wie het nu nog niet gelooft, het is echt waar hoor!

Uit de verzen 16 en 17, die ik voorlas en wij samen zongen, spreekt een diepe rouw en pijn.

Nee, het leven is niet alleen een feestje waarbij we zelf de slingers moeten ophangen.

Ja, het kan somber zijn, zo aan het eind van het jaar, met de dreiging van oorlog.

En dan is het Etan die meldt ons dat God zegt:

"Hij zal tot mij roepen: "U bent mijn vader, mijn God, de rots die mij redt!"

Ik maak hem tot mijn eerstgeborene

tot de hoogste van de koningen der aarde".

En laat zo laat Etan ons, gemeenteleden uit Hoevelaken in 2025, zien hoe Jezus onderdak vond.

Nee, hij was geen wees, gelukkig niet.

Hij had een God, die hij Vader noemde.

Hij had een God die hem tot koning maakte.

"Alles maak ik nieuw" zingt het kind

en danst door de regen

veegt met zijn mouw mijn natte ramen schoon

God kwam bij ons wonen.

Om onze tranen te drogen.

Hij veegt met zijn mouw onze natte ramen schoon.

Amen.